

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BOLALARNI TASVIRIY FAOLIYATGA O'RGATISH ORQALI IJODKORLIK TUYG'ULARINI RIVOJLANTIRISH

Qodirova Nozimaxon Qaxramonjon qizi

Farg'ona davlat universiteti talabasi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.15697107>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 10-Iyun 2025 yil
Ma'qullandi: 14-Iyun 2025 yil
Nashr qilindi: 19-Iyun 2025 yil

KEY WORDS

tasviriy faoliyat, san'at, estetika, kompozitsiya, visual tafakkur, ko'mikma, diqqat.

ABSTRACT

Maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni tasviriy faoliyat orqali ijodkorlik tuyg'ularini rivojlantirishning ahamiyati muhokama qilinadi. Tasviriy san'atning bolalar rivojiga ta'siri, ular orqali estetik his-tuyg'ularni shakllantirish va tasavvurlarni kengaytirish masalalari yoritiladi. Shuningdek, ijodiy faoliyatning bolalar psixologiyasiga ta'siri va ularning shaxsiy rivojlanishidagi o'rni ko'rsatiladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish, ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Tasviriy san'at bolalar uchun nafaqat estetik zavq olish, balki o'z fikrlarini erkin ifodalash va o'zlarining ichki dunyosini yaratish imkonini beradi. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun tasviriy faoliyat bu yaratish jarayoni bo'lib, ular o'zlarini tashqi dunyo bilan bog'lash va yangi g'oyalarni tasavvur qilish orqali o'zlarining shaxsiy rivojlanishlarini amalga oshiradilar. Bu davrda bolalar o'z emotsiyalarini, fikrlarini va tushunchalarini rang, shakl va kompozitsiya orqali ifodalaydilar.

Tasviriy faoliyat orqali bolalar ko'plab foydali ko'nikmalarni egallaydilar, jumladan, vizual tafakkur, koordinatsiya, diqqat va e'tibor, shuningdek, mustaqil fikrlash va muammoni hal qilish kabi qobiliyatlar rivojlanadi. Shuningdek, tasviriy san'at bolalarga o'z-o'zini anglash, o'z his-tuyg'ularini boshqarish va boshqalar bilan ijtimoiy aloqalar o'rnatishda yordam beradi.

Maktabgacha yosh bu bolaning shaxs sifatida shakllanishidagi eng muhim davrlardan biridir. Aynan shu bosqichda bolaning qiziqishi, tasavvuri, ijodiy fikrlashi va estetik didi shakllana boshlaydi. Bolalarni tasviriy faoliyatga jalb etish, ularni chizish, bo'yash, yelimplash, loydan yasash kabi ijodiy ishlar bilan shug'ullantirish orqali nafaqat san'atga bo'lgan qiziqishini oshirish, balki ijodkorlik tuyg'ularini rivojlantirish mumkin.

Tasviriy faoliyat bu bola uchun dunyoni o'zicha tasvirlash, his-tuyg'ularini ifodalash vositasidir. Bolalar chizgan rasmda ular ko'rgan hayot, oilasi, atrof-muhit, his-tuyg'ulari va orzulari aks etadi. Shu sababli pedagoglar bu faoliyatni faqat estetik tarbiya vositasi sifatida emas, balki bola tafakkurini, tasavvurini, kuzatuvchanligini va ijodiy yondashuvini shakllantiruvchi muhim omil deb hisoblashlari kerak.

Ijodkorlik bu insonda mavjud tabiiy salohiyatni o'ziga xos tarzda namoyon etish qobiliyatidir. U bolalikdan shakllanadi va to'g'ri yo'naltirilsa, kuchli ijodiy tafakkurga ega shaxs yetishib chiqadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tasviriy faoliyatni to'g'ri tashkil

etish, bolaga erkinlik berish, uni qo'llab-quvvatlash orqali ijodkorlik tuyg'ularini kuchaytirish mumkin.

Bunda eng muhim omillardan biri pedagogning yondashuvi. Tarbiyachi bolalarga tayyor shakllarni nusxa ko'chirishni emas, balki o'z tasavvuri asosida yangi narsa yaratishni o'rgatishi kerak. Masalan, oddiy daraxtni qanday bo'yashni emas, balki "qishda daraxt qanday ko'rinadi?" yoki "agar daraxtlar rang-barang bo'lsa, qanday bo'lardi?" kabi savollar orqali bolani fikrlashga undashi lozim. Shu orqali bola o'zini erkin his qiladi, o'z dunyoqarashini ijod orqali ifodalaydi.

Shuningdek, turli materiallardan foydalanish masalan, bo'yoqlar, rangli qog'oz, tabiiy materiallar, plastilin bolalarda tajriba qilish, ranglar va shakllar bilan o'ynash orqali ijodiy fikrlashni rivojlantiradi. Guruhli ishlarda esa bola boshqa bolalar bilan fikr almashadi, o'z g'oyasini himoya qiladi, jamoaviy ijodga hissa qo'shadi. Bu esa nafaqat ijodiy, balki ijtimoiy-emotsional rivojlanishga ham xizmat qiladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tasviriy faoliyatga oid o'quv dasturlari, bolalarga faqat san'atni o'rgatish bilan cheklanmay, balki ularning ijodkorlik tuyg'ularini rivojlantirish, dunyoqarashini kengaytirish va shaxs sifatida shakllanishiga katta yordam beradi. Mazkur maqolada, tasviriy faoliyat orqali bolalarni ijodiy rivojlantirishning ahamiyati, uning ta'lim jarayonidagi roli va pedagogik usullar tahlil qilinadi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish orqali ijodkorlik tuyg'ularini rivojlantirishning muhimligi kundan-kunga ortib bormoqda. Bolalar bu yoshda o'z hissiyotlarini, fikrlarini, va tasavvurlarini ifodalashda katta ehtiyoj sezadilar. Tasviriy faoliyat, ayniqsa, ranglar, shakllar, va kompozitsiya orqali bolalarga yangi dunyoqarash, ijodiy tasavvurlar va o'zligini anglash imkonini beradi. Bu faoliyat nafaqat bolalar uchun ma'naviy va emotsional rivojlanishning asosiy vositasi, balki ular uchun o'z-o'zini ifodalash va dunyo haqidagi tushunchalarini kengaytirishning samarali yo'li hisoblanadi.

Pedagoglar tasviriy faoliyatni bolalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda samarali vosita sifatida qo'llaydilar. Shu bilan birga, tasviriy san'at bolalarning diqqatini jamlash, kuzatish va tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Bu jarayon, ayniqsa, kichik yoshdagi bolalar uchun juda muhim, chunki bu yoshda ular ko'p jihatdan tasavvur va ijodkorlikka tayyor bo'lishadi. Tasviriy faoliyat orqali ular o'zlarining ijodiy imkoniyatlarini kashf etadilar va shu bilan birga o'zlarini ijtimoiy muhitda yanada mustahkamroq va erkinroq his qilishadi.

Biroq, tasviriy faoliyatni tashkil qilishda pedagoglar uchun ba'zi qiyinchiliklar ham mavjud. Har bir bolaning ijodiy rivojlanishi individual xususiyatlarga ega bo'lib, ba'zi bolalar ko'proq vaqt talab qilishi yoki o'z fikrlarini tasvir orqali ifodalashda qiynalishi mumkin. Shuning uchun, o'qituvchilar turli pedagogik metodlarni qo'llashlari, shuningdek, har bir bolaning ehtiyojiga moslashishlari kerak. Ta'lim jarayonida tasviriy faoliyatning mazmuni, uslubi va metodlari bolalarning yoshiga va psixologik holatiga qarab farqlanishi zarur.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish orqali ijodkorlik tuyg'ularini rivojlantirish o'zining katta ta'siriga ega. Bu jarayon bolalarning tasavvuri, estetik sezgirligi va ijodiy salohiyatini oshiradi, ular o'z fikrlarini va his-tuyg'ularini tasvir orqali ifodalashga o'rganadilar. Tasviriy san'at orqali bolalar nafaqat san'atni o'rganadilar, balki o'zlarini ijtimoiy va emotsional jihatdan yanada to'laqonliroq va erkinroq ifodalash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu o'zgarishlar bolalar uchun nafaqat ta'lim

jarayonining muvaffaqiyatli bo'lishiga yordam beradi, balki ularning kelajakdagi ijodiy faoliyatlarida ham asos bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, pedagoglarning tasviriy faoliyatga oid uslublari, metodlari va yondashuvlari bolalarning ijodiy rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Bolalarning har birining o'ziga xos rivojlanish xususiyatlarini inobatga olgan holda, o'qituvchilar moslashuvchan va individual yondashuvlarni qo'llashlari zarur. Umuman olganda, maktabgacha ta'limda tasviriy faoliyat bolalar uchun ijodiy salohiyatini rivojlantirishning samarali va zarur vositasi bo'lib qolmoqda.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish, ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Tasviriy san'at bolalarga nafaqat o'z fikrlarini va his-tuyg'ularini ifodalash imkoniyatini beradi, balki ularning estetik, kognitiv va emotsional rivojlanishiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Tasviriy faoliyat orqali bolalar ranglar, shakllar va kompozitsiyalar orqali o'z dunyoqarashlarini kengaytirib, ijodiy fikrlashni o'rganadilar. Bularning barchasi bolalarning shaxs sifatida rivojlanishiga, ijtimoiy va emotsional jihatdan mustahkam bo'lishlariga yordam beradi. Biroq, tasviriy faoliyatning samarali bo'lishi uchun pedagoglarning yondashuvlari va metodikalari muhim ahamiyatga ega. Har bir bolaning individual ehtiyojlari va qobiliyatlarini hisobga olib, o'qituvchilar ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirish uchun moslashtirilgan va har tomonlama qo'llab-quvvatlovchi metodlarni qo'llashlari zarur. Shu tariqa, maktabgacha ta'limda bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish orqali ularning ijodkorlik tuyg'ularini rivojlantirish, kelajakda o'zlarining ijodiy va shaxsiy muvaffaqiyatlariga asos yaratadi. Tasviriy san'at bu yoshdagi bolalar uchun ijodiy rivojlanishning mustahkam poydevori bo'lib xizmat qiladi va ularning har tomonlama barkamol shaxslar bo'lib shakllanishiga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. R.Nurmatova, Maktabgacha ta'limda ijodiy salohiyatni rivojlantirish. Toshkent: O'qituvchi, – 2020.
2. G.Mirzayeva, Tasviriy san'at va uning maktabgacha ta'limdagi o'rni. Toshkent: Akademnashr, –2018.
3. N.Akhmedova, Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun tasviriy faoliyat va uning metodikasi. Toshkent: Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, –2019.
4. D.Usmonova, Bolalarning ijodiy rivojlanishi: nazariy va amaliy jihatlar. Toshkent: Universitet nashr, –2021.
5. F.Shamilov, Liderlik va tarbiya: bolalar va yoshlar uchun, –2019.
6. G.Jumayeva, Bolalarda yetakchilik salohiyatlarini rivojlantirishda o'qituvchining roli, 2020.
7. Z.Akilov, Bolalar psixologiyasi va liderlik qobiliyatlarini shakllantirish, 2020.
8. F.Xasanova, Bolalar va yoshlar uchun liderlik ko'nikmalarini rivojlantirish., –2018.